

This CD-ROM
contains the
proceedings
of the
international
scientific
and practical
conference
“e-learning
in higher school-
problems and
perspectives”

ISBN 978-966-593-624-4

Editors

Valeriy O. Kravets,
Oleksandr P. Suk

Technical Assistance

Nikolay A. Sinelnik
sinelna@gmail.com

National Technical University
“Kharkiv Polytechnic Institute”
(NTU “KhPI”),

Frunze st. 21,
Kharkiv,
61002
UKRAINE

INCEL-08

<http://cde.kpi.kharkov.ua/tempus/incel/>

**Copyrights © 2008 National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute” -
All Rights Reserved.**

No part of material protected by this copyright may be reproduced or utilized in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any storage or retrieval system, without written permission from the copyright owner.

Секція Общие проблемы е-образования в высших учебных заведениях

Дистанційне навчання і педагогічна культура

Твердохлебова Н.Є., Сиротенко Н.Г.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
Проблемна лабораторія дистанційного навчання

Ключові слова: *освіта, навчання протягом життя, педагогічна діяльність*

Abstract

Priority purpose of education at the modern stage of society development is cultural components formation in content of education. Simultaneously with this the breakup increases between separate achievements in society development and state of pedagogical culture of the majority into the system of pedagogical environment.

1 Вступ

На початку ХХІ ст. став очевидним з багатьма ознаками перехід світового суспільства до нової інформаційної форми. Ця важлива реальність супроводжується певними змінами у вимогах суспільства до кожного індивіда з точки зору рівня та характеру його соціокультури та професійної підготовки. Сучасне суспільство прагне фронтальної ментальної грамотності в тому числі цифрової, що сприятиме опануванню інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і створенню необхідного соціокультурного інформаційно-професійного простору для якісної діяльності кожного. Це, перш за все, передбачає постійне вдосконалення людини і навчання на протязі всього життя, що означає впевненість людини у самореалізації незалежно, і водночас завдяки постійно зростаючому обсягу новітньої інформації.

2 Які основні особливості має дистанційне навчання?

За цих обставин дистанційне навчання (ДН) як форма було цілком очікуваним явищем. Але, оскільки його появі певним чином посприяли ІКТ, увага освітньої спільноти була на якийсь час відвернута від інформаційних (контент, зміст, текст та ін.) і організаційних особливостей ДН, а зосередилась на суто інструментальних (інженерних) можливостях, які надали ІКТ. Такий підхід виявився досить привабливим для освітньої спільноти, зокрема в Україні. Адже вся відповідальність за розвиток і діяльнісні можливості навчального процесу була перекладена на ІКТ.

Але справа виявилася значно складнішою, ніж вважалося. Дистанційна форма навчання, як і будь-яка освітня форма, є розвиненою відкритою системою і, як система такого типу, здатна удосконалювати рівень і якість використовуваного навчального (віртуального) середовища і компетентність суб'єктів, які задіяні у функціонуванні системи.

У Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні, яку затверджено Міністерством освіти і науки України 20 січня 2000 року сказано, що дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, заочною, вечірньою та екстернатом, що реалізується, в основному, за педагогічними та інформаційними технологіями. Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології опосередкованого активного спілкування викладача та студентів з використанням телекомунікаційного зв'язку та індивідуальної роботи студентів із навчальним матеріалом в електронному вигляді. Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікацій.

На думку російських вчених модель дистанційного навчання передбачає гнучке сполучення самостійної навчальної діяльності викладачів з різними джерелами інформації; акцент переноситься на формування умінь відбирати і перетворювати необхідну освітню інформацію, створювати власний освітній продукт. Головним компонентом змісту дистанційної освіти є технології роботи студента з інформацією, а не сама інформація.

Проблемна лабораторія дистанційного навчання Національного технічного університету «ХПІ» звертає увагу на проектування навчального процесу та його методологію. Ми розглядаємо дистанційне навчання як форму, що використовує у взаємодії і взаємодоповненні різні технології (педагогічні, психологічні, соціальні), кращі традиційні та інноваційні засоби, які забезпечують співпрацю з людиною через інформацію і спілкування; інтерактивну взаємодію; надання можливості самостійної, парної і групової роботи; контроль та оцінювання навчальних досягнень протягом всього процесу навчання. На нашу думку, перевагою дистанційного навчання є можливість активного розвитку особистості з метою досягнення основної мети: навчатися все життя.

3 Які компоненти педагогічної культури можуть удосконалюватися у дистанційному навчанні?

Зазначимо, що педагогічна культура – складова загальної культури особистості. Педагогічна культура проявляється в системі професійних якостей, творчому саморозвитку і самореалізації суб'єкта навчального процесу у різних видах діяльності і спілкування, педагогічному професіоналізмі і педагогічній майстерності, науковій організації педагогічної праці.

Активність навчального середовища і якість діяльності забезпечуються рівнем готовності системи і, насамперед, рівнем її соціокультурного розвитку. Поняття «педагогічна культура» у випадку використання ДН приймає дещо інше значення. Це пов'язано з тими особливостями, що є придатні цій формі навчання. В основі навчальної діяльності, яка завжди передбачає інформаційну, організаційну, комунікаційну та інші складові, тут з'явилася така особливість, як можливість використання будь-якого обсягу інформації і постійної комунікації між суб'єктами процесу. Це дуже цінно з точки зору включення особистого досвіду в інформаційний потік навчального процесу. Крім того, питання культури забезпечення інформаційної складової не може не враховувати діалоговий характер спілкування суб'єктів навчання. Отже, мовна культура, яка є однією з основних соціальних і особистих характеристик людини, у ДН набуває великого значення.

Доречно додати, що саме поняття «пізнавальна діяльність» сьогодні має зміни. Зараз існує думка, що послідовність пізнання і його успішність залежить від тріади «сприйняття-контент-спілкування». Саме ці складові і є важливішими у дизайні (проектуванні) дистанційного курсу – основного інструментального (інформація + організація) засобу навчального процесу у середовищі ДН. Суб'єкти, які підвищують рівень своєї професійної кваліфікації за дистанційною формою навчання, мають можливість за своїм розсудом вибирати тематику дистанційних курсів, у процесі навчання дозувати спілкування з інформацією, одногрупниками і тьютором, здійснювати пошукову діяльність та використовувати творчі знахідки при виконанні практичних завдань. При цьому подальшому формуванню можуть підлягати такі компоненти педагогічної культури: педагогічні знання і вміння, ціннісне ставлення до педагогічної діяльності, творчі можливості, комунікативні здібності. Дистанційне навчання створює умови, що відповідають потребам особистості, допомагає виявити її запити, сприяє самонавчанню, самовихованню і саморозвитку.

4. Які ознаки дистанційного навчання сприяють удосконаленню педагогічної культури?

Ми можемо стверджувати, що для формування педагогічної культури особистості доцільно використовувати дистанційне навчання, яке характеризується наступними ознаками:

1. Дистанційне навчання є гуманістичною формою навчання, йому властиві:

- можливість навчання без відриву від основного місця роботи викладача та наявність вільного графіку навчання (варіюються темп, час, зміст, форми навчання з урахуванням можливостей та бажань викладача);

- свідоме ставлення учасників до процесу навчання та відповідальність за його результат;

- урахування тьютором життєвого досвіду кожного учасника навчального процесу, використання цього досвіду у навчанні.

2. В основі дистанційного навчання лежить спілкування між учасниками навчального процесу, тому йому властиві:

- взаємодія між учасниками навчального процесу за рахунок спеціальної системи інтерактивної комунікації;

- формування культури письмового спілкування, вмінь виділяти ключові моменти у дискусіях та відстоювати власну позицію;

- забезпечення емоційної взаємодії учасників навчального процесу, формування позитивного мікроклімату в групі;

- здійснення професійної адаптації у навчальному віртуальному середовищі;

- активізація процесу навчання та посилення творчої складової викладачів у навчанні;

- інтеграція змісту та індивідуалізація процесу навчання, забезпечення якої у достатніх і доступних межах сприяє вдосконаленню професійних умінь і навичок.

3. У дистанційному навчанні широко використовуються засоби сучасних педагогічних та інформаційних технологій, тому нами виділені такі властивості:

- максимально спрощена процедура доступу до навчальних матеріалів, вдосконалення пошуку та опрацювання інформації за рахунок автоматизації цих процесів;

- модульний принцип структурування змісту і організації навчання;

- динамічне оновлення змісту дистанційних курсів у відповідності із сучасними досягненнями науки та потребами учасників навчального процесу;
- специфічно організована та керована самостійна робота, результати якої дають можливість судити про ефективність навчання, коригувати навчальний процес;
- формування інформаційної культури.

Отже, ми вважаємо, що дистанційне навчання передбачає формування оптимального комплексу знань, вмінь і способів діяльності, які забезпечують універсальність його освіти, реалізують необхідність постійного професійного вдосконалення, підвищення та поглиблення рівня професійної кваліфікації.

5. За яких умов особистість матиме високий результат при проходженні дистанційного курсу?

Запорукою ефективності дистанційного навчання є активна навчальна діяльність особистості. Необхідними умовами успішного дистанційного навчання є відповідний рівень мотивації, рівень працездатності, уміння самостійно отримувати необхідну інформацію, виокремлювати проблеми та шукати шляхи їх раціонального вирішення, вміння критично аналізувати отримані знання і застосовувати їх у професійній діяльності.

Отже, дистанційне навчання може сприяти розвитку культурологічного простору для суб'єкта навчального процесу, надавати можливість кожному презентувати свій рівень педагогічної культури, працювати над її удосконаленням і подальшим розвитком її компонентів. Формування і розвиток педагогічної культури у дистанційному навчанні може здійснюватися діями, що виходять із власних потреб особистості, здібностей та можливостей, діями, що стимулюють самоосвіту і самореалізацію.

Застосування дистанційного навчання в педагогічній підготовці забезпечує умови для поширеного інформаційного пошуку, обміну педагогічним досвідом, плідного співробітництва і спілкування.

Література

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. -<http://www.onu.ua/ru/distance/index.html>
2. Кухаренко В.М., Сиротенко Н.Г. Вплив дистанційної форми навчання на культуру особистості //Зб. Наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства.-Т.XI, Київ – 2006, с.119-131.
3. Кухаренко В.М., Сиротенко Н.Г. Методологічні основи дистанційного навчання //Вісник Академії дистанційної освіти, №1, К., 2003.
4. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., КРАВЕЦЬ В.О., КУХАРЕНКО В.М. Методологічні аспекти дистанційного навчання //Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. Зб.наук.праць, Вип.2(6). За ред.д.т.н. Л.Л.Товажнянського і д.т.н. О.Г.Романовського, Харків, 2003.
5. Хуторской А.В. Интернет в школе: Практикум по дистанционному обучению.-М.: ИОСО РАО, 2000.- 304 с., с.66.

6. Э.де Боно Я прав – Вы заблуждаетесь.-Мн.: Попурри, 2006.

Автор (и):

Твердохлебова Наталя Євгеніївна

Сиротенко Ніна Гаврилівна

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Проблемна лабораторія
дистанційного навчання

М.Харків, вул.Фрунзе, 21

natatv@ukr.net